

Suha György Gulyás Gáspár

Kábítószer-kereskedelem Nyugat-Afrikában

A kokain új útja: Bissau-Guinea

„West Africa is under attack.” Ezzel a drámai hangvétellő mondattal kezdte tavaly őszi megnyitó beszédét Antonio Maria Costa, az ENSZ Kábítószer- és Bűnüldözési Hivatalának (UNODC) főigazgatója, az ENSZ főtitkárának helyettese. A bécsi székhelyű nemzetközi szervezet első számú vezetőjére nem jellemző, hogy gyakran esne ki szerepéből és 160 ország nagykövete előtt tenne szokatlanul nagy súlyú, profi diplomatára általában nem jellemző kijelentést. Ezúttal azonban ez történt. A jelenlévő küldötteket, az ENSZ különféle szakosított szervezeteinek vezető tisztségviselőit és a média képviselőit teljesen váratlanul érte a rövid mondat. Mindenki arra számított, hogy a köztisztviselésben álló olasz politikus a tőle megszokott diplomáciai udvariassággal, elegánsan szerkesztett körmondatokkal, konfliktuskerülő fogalmazással nyitja meg az UNODC közgyűlését. A jelenlévőknek csalódnunk kellett.

A helyzet pedig valóban aggasztó, bár ezúttal nem fegyveres harcok, törzsi viszályok fenyegetik a nyugat-afrikai térséget.

A mindennapok biztonsági kihívása rejtett, szervezett bűnözői csoportok kezében összpontosul: a térség napjainkban a nemzetközi kábítószer-kereskedelem legfontosabb tranzit-régiójává vált. Ez a kétes hírnév figyelemre méltó számokkal igazolható: az ECOWAS-államokban az elmúlt három évben összesen 33 tonna kokaint¹ foglaltak le a különféle hatóságok, míg a korábbi években ez a mennyiség néhány száz kilogramm volt. A becslések szerint ez ugyanakkor csak töredéke a valós mennyiségnek.

A kokain alapanyaga a kokacserje (*Erythroxylon Coca*), amelynek természetes lelőhelye: Peru, Bolívia, Brazília és Kolumbia. Már az inka birodalomban ismerték a kokalevél rágásának stimuláló hatását. A kábítószer piacán a kokain meghatározó termék, a világon éves szinten hozzávetőlegesen 18 milliárd dolláros nagykereskedelmi, és mintegy 70 milliárd dolláros² fogyasztói piacot jelent. A kokain termesztésével és terjesztésével elérhető extraprofit mértéke a világ fejlett gazdaságai számára is fontos tényezőt jelent, különösen így van ez a legkevésbé fejlett országcsoporthoz tartozó nyugat-afrikai államok esetében.

DJADÓI-FENNSIK

TIBESTI

GERH

CS E

00001

Maiduguri

N'Djamena

Maroua

GÉRIA

Makurdi

Enugu

Onitsha

Bamenda

Abuja

Warri

Port Harcourt

Calabar

Libreville

GA

Brazzaville

Kinshasa

DEMO

CABINDA (Angola)

Pointe-Noire

Boma

Matadi

Luanda

Lobito

Huan

A kábítószer-szállítmányok intenzív megjelenése váratlanul érte a globális bűnüldöző szerveket és a nemzeti hatóságokat egyaránt. Az eddig használt, tradicionális kábítószer-kereskedelmi tranzit utak (elsősorban a Karib-térség és Közép-Amerika, de más összefüggésben ide sorolható a balkáni útvonal is) használata átrendeződött, ennek oka elsősorban abban keresendő, hogy az amerikai kokainpiac hanyatlásával egyidejűleg markáns európai keresletnövekedés következett be. Hiteles statisztikák szerint³ az elmúlt két évtizedben az amerikai kokainfogyszató felnőttek száma a felére csökkent, míg Európa mediterrán térségeiben és az Egyesült Királyságban két-, háromszorosára⁴ nőtt.

A kábítószer elleni világméretű harc fokozatosan nehezíti az export logisztikai lebonyolítását. A 2006 végén hivatalba lépett új mexikói elnök, Felipe Calderon széleskörű harcot hirdetett a csempészek ellen: a technikai fejlesztések, a modern ellenőrzési rendszerek bevezetésének következtében a szárazföldi szállítás jelentősen megdrágult, esetenként ellehetetlenült.⁵ A dél-amerikai terjesztők új szállítási útvonalakat kerestek, kézenfekvővé vált a tengeri és a légi szállítás előtérbe helyezése. Ezzel párhuzamosan egyre jelentősebb felvevőpiacok nyíltak meg Európában, következésképpen Nyugat-Afrika, földrajzi közelsége és instabilitása okán ideális tranzitútvonalnak ígérkezett. A megváltozott csempészeti útirányok jelenlegi központjának Bissau-Guinea tekinthető.

POLITIKAI INSTABILITÁS ÉS KORRUPCIÓ

A 20. század utolsó évtizedeiben Nyugat-Afrika politikai és gazdasági értelemben egyaránt feszültségekkel teli ütközőzónává, esetenként évtizedes pusztítást magával hozó polgárháborús helyszínné vált. A nemzetközi elemzések szerint 1998 és 2005 között a régió tíz országában (Elefántcsontpart, Gambia, Guinea, Bissau-Guinea, Libéria, Mali, Niger, Nigéria, Szenegál és Sierra Leone) összesen 35 fegyveres csoport aktivitása volt azonosítható. Az adott államok visszatérően válságos belpolitikai helyzetének függvényeként a régió katonai-politikai erőcentrumainak befolyása változónak, ugyanakkor a térséget általában jellemző instabilitás állandónak tekinthető. A forgalomban lévő, illegális fegyverek számára vonatkozó becslések eltérőek, irányadó lehet az 1998-2004 között lefoglalt, elkobzott közel 200000 kézfegyver, amelyek közül 70000-et semmisítettek meg a térségben. Bizonyossággal állítható, hogy a valós adatok a milliós nagyságrendet is elérhetik. A legújabb adat 2006 júniusából származik: a kis- és könnyű kézfegyverek (SALW) számát az ECOWAS bamakói tanácskozásán a szervezet főtákará, Mohammed Ibn Chambas tíz millióra becsülte.⁶

A portugál gyarmatosítók elleni küzdelem időszakából mindmáig több ezer AK-47-es gépkarabély, orosz kézfegyver, s pisztoly maradt Bissau-Guineában a lakosság kezén, e harc eszközök döntő többsége ma is használható állapotban van.

Az 1998-99-es polgárháború során legalább tízezer, főként ukrán és bolgár gyártmányú Kalasnyikov-gépfegyvert osztottak a civilek számára, így Bissau-Guinea ma a térség egyik legnagyobb készletekkel bíró fegyverraktárának számít.

A szerző személyes emléke, hogy a később meggyilkolt Ansumane Mane tábornok, a bissau-guineai felkelés vezetője a gambiai Kanilai-ban, Jammeh elnök rezidenciáján, már 1998-ban azzal érvelt, hogy a régió biztonságának alapvető garanciája az illegális fegyverek begyűjtése lehet. A katonai vezető ezt a cassamance-i krízissel összefüggésben jelentette ki. Sajnos, igaz volt. A dél-szenegáli felkelők a mai napig Bissauból jutnak hadianyag-utánpótláshoz.

ELFELEJTETT ORSZÁG

A közforgalomban lévő fegyverek magas száma mellett a bissauai gazdaság tragikus állapota is elősegíti a kábítószer-kereskedelem logisztikai támogatását, hiszen jelenleg az állami költségvetés éves főösszege hozzávetőlegesen csupán két és fél tonna kokain európai átvételi árának felel meg!

Nincs könnyű helyzetben tehát a nemzetközi közösség, a koka-inszállítások elleni harcban a nemzeti hatóságok hatékonysága igencsak korlátozott. A mindent átható állami szegénység, a fizetésükhöz hónapok óta nem jutó rendőrök, a technikai felszerelés szinte teljes hiánya nem jelent adekvát választ, sőt még igazi kihívást sem a dollármilliókból gazdálkodó bűnözői csoportok számára.

A rendőrség felszerelése elképzelhetetlenül alacsony színvonalú, gépjárművek hiánya, állandó üzemanyag-problémák jellemzik a működését, nem állnak rendelkezésre alapvető hírközlési eszközök, de még irodaszer, vagy bilincs sincs elegendő számban.

Nem meglepetés, hogy Bissau-Guineában a csempészek újszólván soha sem kerülnek az igazságszolgáltatás látókörébe. Miközben Európában folyamatosan nő a nyugat-afrikai kábítószercsempészek elleni eljárások száma, addig itt ezért senki sem tölti büntetését.

Az ország politikai állapotát jól jellemzi, hogy a függetlenség óta bekövetkezett kormányváltások többsége nem demokratikus választások útján hanem katonai puccsal következtek be. A 2003-ban – szintén erőszakkal – hatalomra került jelenlegi elnök, Joao Bernardo Vieira – akit közkeletű becenéven csak „Nino”-nak hív a lakosság – az elmúlt viharos évtizedben volt már a puccsisták áldozata és a fegyveres hatalomátvételek kezdeményezője is. Nino Vieira szerint a már idézett Mané tábornok a cassamance-i fegyverszállítások miatti politikai felelősségen túl legalább 15000 katonai és polgári áldozat haláláért is felelős.

Polgárháború Bissau-Guineában

Az egyharmad Magyarországnyi területű, 1,6 milliós lakosságú ország a világ egyik legszegényebb állama. Erősen tagolt partvidékét mocsaras, mangroveerdős síkság kíséri, fővárosa Bissau.

A Föld egyik legszegényebb országaként számon tartott Bissau-Guinea 1974-ben nyerte el függetlenségét Portugáliától. Egy rövid, alig hat évig tartó fejlődési periódust követően 1980-ban João Bernardo Vieira tábornok szerezte meg a hatalmat. Rendszerét a korrupció és a külföldi érdekek feltétlen kiszolgálása jellemezte, katonai erejét pedig szenegáli és guineai csapatok egészítették ki. Az önkényuralommal szemben már a nyolcvanas évek második felétől folyamatos lázadások robbantak ki. A kilencvenes évekre az ország gazdasága mélypontra jutott, a szegénység elképesztő méreteket öltött. 1998 júniusában egy bissau-guineai tábornok váratlan puccs-kísérlete robbantotta ki a rövid polgárháborút, melynek következtében több százezer ember volt kénytelen elhagyni otthonát.

Az egyre nagyobb hatalmat a kezében összpontosító Ansumane Mane dandártábornokot, vezérkari főnököt 1998 tavaszán a kormány azzal vádolta meg, hogy ellenálló csoportoknak juttatott fegyvereket a katonai raktárakból. A vádat tagadó katonát a védelmi miniszter felfüggesztette, majd Vieira elnök június 6-án menesztette.

A lázadó csapatok már másnap aktivizálódtak és Ansumane Mane vezetésével elfoglalták a főváros Bissau fontos stratégiai központjait és repterét. Az elbocsátott vezető követelte Vieira menesztését, valamint a demokratikus választások kiírását. A kormánycsapatok a szomszédos országok erőinek segítségével megpróbálták visszaszerezni a létesítmények feletti ellenőrzést – sikertelenül. A következő napokban megindult a menekültáradat – az országban élő külföldieket Szenegálba evakuálták, több mint 200000 ember pedig a pusztítások miatt, és humanitárius katasztrófától tartva elhagyta Bissaut.

A júliusban folytatódó harcok a kormányoldal gyengülését hozták, sok fegyveres átállt a lázadók oldalára. A hónap végén a szembenálló felek tárgyalásokat kezdtek, abban legalábbis mindkét fél egyetértett, hogy mielőbb be kell szüntetni a harcokat. Nemzetközi közbenjárásra végül július 26-án született meg a fegyverszüneti szerződés. A viszonylagos békét ugyan számos alkalommal – mind a lázadók, mind a kormányerők részéről – megszakították kisebb fegyveres összetűzések, de újabb egyeztetéseknek

köszönhetően a repteret megnyitották és nemzetközi megfigyelőket engedtek az országba a leszerelési folyamatok ellenőrzésére.

1998 szeptemberében tovább folytatódta a megbeszélések, melyeken Mane legelőször a külföldi csapatok távozását követelte. Vieira erre nemet mondott, megállapodtak ugyanakkor egy demilitarizált zóna létrehozásában, hogy szétválasszák a szembenálló erőket. Mielőtt azonban végrehajtották volna a leszerelést, a fegyverszünet összeomlott és ismét súlyos harcok alakultak ki a fővárosban valamint a többi nagyobb városban.

A kormány október 20-án kijárási tilalmat rendelt el és egyoldalú fegyverszünetet hirdetett, eddigre ugyanis a lázadók ellenőrzésük alatt tartották az ország több mint 90%-át, ráadásul a képzett katonák nagy része már Mane oldalán harcolt.

Vieira még időben felismerte szorongatott helyzetét és belement a további tárgyalásokba, majd november 1-jén teljeskörű békét kötött Maneval. A szerződés távozásra kötelezte az idegen csapatokat, nemzeti egységkormány létrehozását írta elő és meghatározta, hogy legkésőbb 1999. márciusig meg kell tartani a törvényhozási és elnökválasztásokat. Az új koalíciós kormány elnöke már pár hónappal később közölte, hogy a választások kiírására év végéig nincs esély.

A fővárosban a békekötés ellenére tovább folytatódta a zavargások, számos halálos áldozat mellett 250000 ember kényszerült otthona elhagyására. 1999. márciusára a szerződésben foglaltak nagy része teljesült, decemberben pedig kiírták az általános választásokat.

Az elnök ugyanakkor ismét az ellenzékiek célkeresztjének középpontjába került: napvilágot látott egy jelentés, amely tisztázta Manét minden 1998-as vád alól, ráadásul fényt derített arra, hogy a cselekmény elkövetője Vieira egyik közeli tanácsadója volt. Ennek hallatán újból kitértek a zavargások, végül május 7-én katonai puccs vetett véget Vieira 18 éven át tartó hatalmának. A koalíciós kormány egy mindkét oldal által elfogadott személyt nevezett ki ideiglenes elnöké. A polgárháború tényleges lezárásának 1999. november 28-át tekinthetjük, ekkor tartották meg a már régóta várt általános választásokat.

ECOWAS

A Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége, ismertebb nevén az ECOWAS 1975. május 28-án a Lagos-i Egyezményvel jött létre, 15 ország részvételével. A közösség a térség gazdasági integrációjának elősegítése céljából alakult, egységes kereskedelmi blokk, valamint gazdasági és monetáris unió formájában működik. Az ECOWAS megalakulása után egy évvel csatlakozott az alapítókhoz a Zöld-foki Köztársaság, majd a taglétszám 2000-ben ismét lecsökkent tizenötre Mauritánia kilépésével.

ALACSONY BŰNÜGYI KOCKÁZAT

Azavaros belpolitikai viszonyok, a fegyvereken alapuló kényes és törekeny egyensúly alapján Bissau-Guinea ideális helyszín a kokain-szállítványaiknak új útvonalat kereső dél-amerikai klánok számára. Az instabilitást kihasználva a szervezett bűnözői csoportok bizonyos mértékben irányítói pozíciókat vettek át az állami struktúrákban, főként a rendészeti, rendvédelmi szervek esetében.

Az ország egyike a leginkább militarizált afrikai államoknak, a többi ECOWAS országhoz képest a hadsereg civil lakossághoz viszonyított létszáma rendkívül magas. Míg az 1999-es konfliktus végén a bissauai katonák száma 17000 körül alakult, néhány évvel később, a leszerelési folyamatok eredményeképpen 5100 főre apadt (2005 májusi adat). A katonai kiadások 2003-ban 7,5 milliárd dollárra rúgtak, a tisztek éves (!) átlagfizetése ebből azonban csak 400 dollárt tett ki.

Hasonló adatok állnak rendelkezésre a csendőrség és a rendőrség létszámáról is, előbbi 3000 fős testületként elsősorban vidéken, míg a belügyminisztérium irányítása alatt álló 1500 rendőr főként a nagyobb vidéki településeken és a fővárosban teljesít szolgálatot. Az arányokat tekintve ez azt jelenti, hogy 284 rendvédelmi közalkalmazott jut százezer lakosra. Ez az arány az egyik legmagasabb a térségben és csak kevéssé marad alatta a fejlett európai országok hasonló mutatóinak (EU átlag: 346/100000 lakos). A kedvezőnek látszó statisztikai adatok szomorú tényeket takarnak, a kábítószer elleni küzdelemre az országban alig hatvan fő mozgósítható, rendelkezésükre pedig csupán egyetlen gépjármű áll. Ennek üzemanyaggal történő ellátása is komoly gondot okoz.

Nem jobb a helyzet az igazságszolgáltatás területén sem. 2006 szeptemberében az Interpol tájékoztatása alapján 674 kg kokaint foglaltak le a bissauai hatóságok. A kábítószer egy vidéki katonai repülőtérré érkezett, a rendőrök miután felfedezték a csomagokat először az őrsre, majd onnan a pénzügyminisztérium páncélszekrényeibe szállították. Az elkobzott árut szállító két kolumbiai csempészt letartóztatták, a sikeres akciót pedig maga a bűnügyi rendőrség vezetője jelentette be. Napokkal később az illetékes vizsgálóbíró feltételeken szabaddá helyezte a csempészeket,

akik azonnal eltűntek a hatóságok látköréből, valószínűleg az országból is. A biztonságosnak hitt széfekben őrzött kábítószer nemsokára nyomtalanul eltűnt. A jelenleg is tartó vizsgálat csak sejteti, hogy magas rangú kormánytisztviselők, katonatisztek is érintettek lehettek az ügyben.

Hasonló eset történt 2007 áprilisában, amikor hatalmas mennyiségű kokain nyomaira bukkantak a rendőrök. A részletek teljességgel tisztázatlanok, annyi bizonyos, hogy a csempészzettel gyanúsítható egyenruhások katonailag ellenőrzött területre menekültek, így a civil hatóságok a gyakorlatban teljesen tehetetlenek voltak velük szemben. Tragikomikusnak tűnik, de az akcióban résztvevő rendőrök gépkocsi híján nem tudták követni a bűnözőket, akik becslések szerint a hátrahagyott csomagokon túl legalább még két tonna kokaint vihettek magukkal.

Bissau-Guinea központi börtönét az 1998-as felkelés első napjaiban földig rombolták, büntetés-végrehajtási intézet azóta nincs az országban. A rendőrség által elfogott szabálysértőket, rendezavarokat általában a rendőrőrsökön, vagy katonai bázisokon tartják fogva. Sajátos paradoxon, hogy míg a lakosság számához képest a rendőrök száma rendkívül magas, addig az elítéltek száma a régióban messze a legalacsonyabb, míg nyugat-afrikai átlagban 38, Bissauban csupán hat elítélt jut százezer lakosra.

AZ AFRIKAI ÚT

Az EUROPOL jelentése alapján a kokainszállítás napjainkban három fő útvonalon zajlik:

- Az ún. "északi út" a legrövidebb, a karibi szigetvilágból a Portugáliához tartozó Azori-szigeteken át Spanyolországba és Portugáliába vezet.
- A "központi út" nevezett szállítási csatorna közvetlenül Dél-Amerikából a Zöld-foki Köztársaságon és/vagy Madeirán, illetve a Kanári-szigeteken át a mediterrán térségbe irányul.
- A harmadik, forgalom szempontjából meghatározó jelentőségű a legújabb ún. "afrikai út", amely Nyugat-Afrika országainak ad stratégiai jelentőséget és közvetlenül köti össze a termőterületeket a fogyasztói piaccal. Ez utóbbi értelemszerűen tengeri és légiszállítást feltételez.

Legjelentősebb kábítószer-termelő országok

2007. szeptember 14-én az Amerikai Egyesült Államok illetékes kongresszusi bizottsága jelentésében a következők hús állapot jelölte meg, mint a legjelentősebb kábítószer-termelő országokat: Afganisztán, Bahama-szigetek, Bolívia, Brazília, Burma (Myanmar), Dominikai Köztársaság, Ecuador, Guatemala, Haiti, India, Jamaica, Kolumbia, Laosz, Mexikó, Nigéria, Pakisztán, Panama, Paraguay, Peru és Venezuela.

Életet adó kábítószer

Jose Soares Veloso 1985 decemberében látta meg a napvilágot Bissau-Guinea fővárosától nem messze egy kis faluban a tengerparton. Édesapja az 1998-as polgárháború kirobbanásáig fuvarozóként dolgozott, a falubeliek zöldség- és gyümölcs-termését, valamint a halászok napi fogását szállította Bissauba, különböző piacokra, boltokba. A harcok kitörése nyomán fegyveresek jelentek meg Jose szülőfalujában, lefoglalták a család rozoga teherautóját, majd miután a szomszédos ház kertjéből valaki követ dobott a gerillákra, azok esztelen lövöldözésbe kezdtek, s megölték Jose édesapját. Az ekkor tizenhárom éves Jose rövidesen a polgárháború forratagában találta magát, tulajdonképpen senki oldalán sem kívánt harcolni, egyszerűen pénzért ölt, hogy apja halála után, mint a család legidősebb férfi tagja gondoskodni tudjon édesanyjáról és testvéreiről. A háborús éveiről nem mesél senkinek: „túléltem, itt vagyok” – válaszolja a múltat feszegető kérdésekre.

Ma, 23 éves fejfel biztonsági emberként, amolyan személyi testőrként dolgozik egy éjjeli lokál tulajdonosa mellett. Többnyire törvénytelen, semmint hétköznapi munkájáért járó fizetéséből elfogadható körülményeket biztosít két éve feleségül vett gyerekkori szerelme, s három gyermeke számára. Pénzéből édesanyjának és testvéreinek is segíteni tud, egyik öccsét maga mellé vette fegyveres őrnök a lokálhoz. Jose elmondása szerint főnöke feltörekvő „kereskedő”, de hogy mivel üzletel nem tudja, s nem is érdekli, neki csak kétféle feladata van: megvédeni mindazokat, akiket mondanak, illetve időnként embereivel biztosítani különböző ügyleteket a fővárosban, vagy az ország más pontján.

(Történetünk főhőse, Jose Soares Veloso kitalált személy, ami vele és körülötte történt azonban könnyedén megeshetett bármelyik huszonéves fiatalal Bissau-Guineában)

A kontinentális Afrika érintésével bonyolódó útvonalról viszonylag pontos adatokkal rendelkezünk. 2006 júniusától 2007 szeptemberéig négy európai ország (Belgium, Svájc, Franciaország és Németország) 11 repülőterén összesen 452 alkalommal foglaltak le kokaint. Ez az Afrikából származó teljes kokainmennyiség 26%-át jelentette. Egy évvel később, 2007 első három negyedévére vonatkozóan ez az adat közel a duplájára, 46%-ra emelkedett. A vizsgált európai légikikötőkben a kilenc hónap alatt felfedezett és elkobzott összesen 641 kg kokain 93%-a indult nyugat-afrikai repülőterekről!

„az amerikai kokainpiac hanyatlásával egyidejűleg markáns európai keresletnövekedés következett be”

Ez a hatalmas arány megdöbbentette az Európai Unió tisztviselőit és az ENSZ munkatársait⁹ is. A szakértők szerint ma az ismert eredetű, Európában lefoglalt kábítószer-szállítmányokról készített statisztikák elemzése alapján állítható, hogy a teljes

európai kokainforgalom 27-30%-a, hozzávetőlegesen 40-45 tonna kokain érkezik Nyugat-Afrikán keresztül. Ennek a mennyiségnek a nagykereskedelmi értéke több mint 1,8 milliárd dollár.

A becslés nem könnyű feladat, hiszen a bevezetőben említett 33 tonnányi kokaint rutinellenőrzések és véletlenszerű vizsgálatok keretében sikerült lefoglalni, ami azt jelenti, hogy a valós mennyiség ennél lényegesen több lehet.

TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSOK

Nyugat-Afrika azért is ideális helyszín a dél-amerikai drogdílerék számára, hiszen Bissau-Guineában, vagy a Zöld-foki Köztársaságban adottak a nyelvi, kulturális azonosságok. Külön vizsgálatot érdemelne annak elemzése, hogy a tradicionális hasis- és heroinkereskedelem terén szerzett afrikai (elsősorban marokkói) tapasztalatok milyen módon hasznosulnak a mostani kokain-orientált kereskedelmi folyamatok feltárásakor. A szakértők számára is bizonytalan, hogy a nyugat-afrikai szervezett bűnözői csoportok pontosan milyen szerepet játszanak a terjesztői hálózatban. A bűnüldözésben tapasztalatlan nemzeti hatóságok elsősorban az Interpol

és az EUROPOL információi alapján dolgoznak. Klasszikus operatív tevékenységről, a terjesztői hálózatokba történő titkos-szolgálati beépülésről nincs érdemi információnk. A vizsgálatok, jogi eljárások tapasztalatai és az értékelő-elemző szakemberek véleménye alapján a régió még nem aktív kezdeményezője, főképp nem hasonlítója a tiltott áruk kereskedelmének. Nyugat-Afrika inkább raktározási, csomagoló és átcsomagoló feladatokat, illetve a szállítmányok pihentetésével összefüggő funkciókat lát el.

„a régió országainak kormányai maguktól képtelenek a probléma kezelésére”

A társadalmi hatások közül elsőként a régió lakosságának emelkedő kábítószer-függősége említendő. A nemzetközi szakirodalomban nincs hiteles érdemi adat, kutatás arra vonatkozóan, hogy a térség országában milyen mértékben vannak jelen a könnyű drogok, illetve a keményebb kábítószeresek, következőképpen csak becslésekre hagyatkozhatunk. A társadalmi-szociális jellemzők alapján a kokain Burkina Faso, Szenegál, Nigéria és Ghána lakossága körében igazán népszerű.

Közgazdasági hatásaiban a kábítószer-kereskedelemből származó valuta gyakorlatilag gyökeresen átírja az egyébként is törékeny nemzetgazdasági mutatókat. Az értéktelenedő helyi fizetőeszköz tovább veszít vásárlóerejéből, a kockázat nélkül, kevés munkával szerzett jövedelem szociális válságot, közvetve politikai instabilitást idéz elő. A krízismutatókkal rendelkező gazdaságokba hirtelen nagy mennyiségű készpénz áramlik, kiszámíthatatlan inflációs folyamatok indulnak el. A régió nagykereskedelmi pozíciójának hipotézisét tovább gondolva könnyen belátható, hogy előbb-utóbb az áru ellenértéke makroszinten is megjelenik a nemzetgazdaságokban, magával hozva a közgazdaságilag indokolatlan nagyberuházásokat, a pénzmosási folyamatokra olyannyira jellemző tökébevitelt. A Nemzetközi Valutaalap közgazdasági felhívta a figyelmet arra, hogy az elmúlt évek során többszörösére nőtt az afrikai diaszpóra által az anyaországokba visszautalt készpénz mennyisége. Elefántcsontpart,

Ghána, Nigéria, Szenegál gazdasága nagyságrendekkel több forrást kap a külföldön, döntően illegálisan dolgozó afrikaiaktól, mint néhány évvel ezelőtt. Ezt a folyamatot nehéz értelmezni – sem a migránsok száma, jövedelme, sem az általuk előállított termelési, szolgáltatási érték nem nöhetett ilyen mértékben –, a kábítószerrel összefüggő (kis)kereskedelmi folyamatok ugyanakkor ésszerű magyarázattal szolgálhatnak.

Bissau-Guinea közvetlen külföldi működőtőke-befektetései (FDI) értéke 1998 és 2004 között éves átlagában hozzávetőlegesen 2-3 millió dollár körül ingadozott. A vizsgált periódust követő első esztendőben, 2006-ban ez hirtelen 9 millióra nőtt, majd két évvel később már soha nem látott magasságba, 42 millió dollárra emelkedett. Húszszoros növekedés egy háború által kifosztott, nyersanyagok nélküli afrikai államban? Több mint csoda...

JÖVŐKÉP

Erős túlzás volna azt állítani, hogy a térség kriminológiai jellemzői közül egyedül a kokain-terjesztés ellenőrzése és visszaszorítása jelent megoldatlan feladatot. Embercsempészet, illegális fegyverkereskedelem, természetkárosítás, hamisítás, internetes csalások, veszélyes hulladék elhelyezése, a sor sajnos még sokáig folytatható. Ebben az összefüggésben a kábítószer-kereskedelem minimalizálása és felszámolása előkelő helyen áll ugyan, de a régió országainak kormányai maguktól képtelenek a probléma kezelésére. A határok ellenőrzésének megoldatlansága, a rendészeti szervek felkészületlensége és az állami korrupció virágzása külön-külön is gátja az eredményes bűnüldözésnek. A nemzetközi közösség jogi, szakmai tanácsadásban, információ biztosításában, az állami elkötelezettség megteremtésében juthat meghatározó szerephez. A konfliktusokból kilábaló Nyugat-Afrika biztos alapokon nyugvó politikai jövője, a hosszú távú jólét biztosítása a korrupció megszüntetésével és a közbiztonság, igazságszolgáltatás együttes megerősítésének fejlesztéspolitikai súlypontjaival érhető el. ✨

JEGYZETEK

- ¹ UNODC: Cocaine Trafficking in West Africa, 2007.
- ² UNODC: World Drug Report, 2005.
- ³ ONDCP, Cocaine Use Declines Among U.S. Workforce, 2007.
- ⁴ UNODC, World Drug Report, 2007.
- ⁵ Cook, C.: Mexico's Drug Cartels, Washington DC, Congressional Research Service, 2007.
- ⁶ XINHUA Hírügynökség, http://english.peopledaily.com.cn/200606/07/eng20060607_271567.html
- ⁷ Jane's Sentinel Security Assessment, London
- ⁸ Report of the Secretary General on Developments in Guinea Bissau, ENSZ BT 2007. szept. 28.

Nagyobb kábítószerfogások a nyugat-afrikai régióban

2006. május

Bissau-guineai rendszámú terepjárót vezetett az a francia állampolgár, aki elmondása szerint Szenegálból indult Mauritánián át Marokkóba, ahol közúti ellenőrzés keretében 28 kg kokaint találtak az autójában.

2006. május

A ghánai hatóságok Phrampan falu mellett közúti rutinellenőrzés keretében megállítottak egy személyszállító mikrobuszt, melyben 1,9 tonna csomagolt kokaint találtak.

2006. december

Az amszterdami repülőtéri hatóságok egyszerre 32 kábítószerfutárt vettek őrizetbe a Bissauból Casablanca érintésével Európába érkező repülőgép leszállását követően, közülük 28-an nigériai állampolgárok voltak.

2006. december 30.

A spanyol parti őrség egy Marokkóból érkező motorcsónakra lett figyelmes, amelyre a nyílt vízen egy dél-amerikai kereskedelmi hajóról ismeretlen eredetű árut raktak át. A járőr megérkezésekor a három tonnára becsült kokainszállítmány egy részét a tengerbe dobták, de 1,8 tonnát sikerült lefoglalni. Az akcióval összefüggésben 28 főt vettek őrizetbe.

2007. június 21.

A spanyol hatóságok leszállásra kényszerítettek egy azonosítatlan kisgépet a Kanári-szigeteken. A repülő feltehetően Mauritániából indult, fedélzetén 800 kg kokaint szállított.

2007. június 27.

A helyi halászhajók értesítették a szenegáli csendőrséget, hogy a fővárostól délre fekvő Mbour faluban ismeretlen halászhajót vetett partra az erős hullámmal. A fedélzetén 50, egyenként 24 kg-os zsákot találtak kokaintéglakkal. A helyi lakosok elmondása szerint a hajó motorja elromlott, a kapitány és a személyzet pedig szerelő keresésére indult a parti településeken.

2007. június 30.

Három nappal később Mbour közelében egy kétszintes tengerparti lakóház udvarán találtak 1,25 tonna kokaint. A kertben egy használaton kívüli gumicsónakkal letakart betonteknőben 51 zsák, az ismeretlen halászbárkán talált kokainnal azonos csomagolású és minőségű kábítószerrel találtak. Hét személy, köztük három latin-amerikai férfi és egy francia nő került előzetes letartóztatásba. Az elkobzott kokaint tavaly augusztusban nyilvánosság előtt elégették, a vizsgálat jelenleg is tart.

2007. július

A gambiai fővárosból Amszterdamba induló charter-járat felszállásakor a helyi hatóságok nyolc utast vettek őrizetbe kábítószer-csempészet vádjával. A repülőgép megérkezésekor a holland hatóságok további nyolc utast tartóztattak le, kivétel nélkül mindegyikük nigériai állampolgár volt.

2007. július 10.

Venezuelában még felszállás előtt, rakodás közben tartóztatták le egy magánrepülőgép teljes személyzetét. A 2,5 tonnányi szállítmány Sierra Leonéba indult.

2007. május 1.

Összesen 630 kg kokaint találtak a mauritániai hatóságok annak a kétmotoros kisgépnél a fedélzetén, amely a GPS adatok tanúsága szerint Venezuelából indult. A Nouadahibou repülőtérre érkező Cessna-441 pilótái a rendőrök elől menekülve hirtelen felszálltak, majd későbbiekben egy közúton kényszerleszállást hajtottak végre. A személyzetnek nyoma veszett. (Két hónappal később, egy szervezett akcióban vélhetően ugyanabból a szállítmányból származó kábítószerre bukkantak a marokkói hatóságok is.)